

5. Korynaréva környékének geológiai viszonyairól.

(Jelentés az 1894. évi részletes geológiai felvételtől.)

Dr. SCHAFARZIK FERENCZ-től.

A folyó 1894. évben azon megbízást vettem, hogy az 1893. évi felvételemhez csatlakozva $\frac{25. \text{ zóna}}{\text{XXVII. rov.}}$ DNy és ÉNy, valamint a $\frac{25. \text{ zóna}}{\text{XXVI. rov.}}$ DK és ÉK lapokon, utóbbiakon a magyar államvasutak temesvár-orsovai vonaláig a részletes geológiai felvételt folytassam. Ezen részemre kijelölt terület tehát közvetlen folytatását képezi az Arsana-Boldovén határszéli havasok lánczának, részint pedig a már tavaly megkezdett Fekete-hegységnek. A Fekete-hegység és a határszéli havasok között egy teknőt találunk, a melynek területén az Ohaba-patak egyrészt, másrészt pedig a Topla-Rauna-patakok hosszvölgyeit találjuk. Ezen teknő déli részével már tavalyi fölvételem alatt volt alkalmam megismerkedetni. Végre a Fekete-hegység nyugoti oldalán a karánsebes-mehádiai neogén-öböl teregova-kornyai szakaszát találjuk az ő alacsonyabb dombjaival.

Észak felé a fölvételt egészen a ruszakai Hideg-völgyig befejeztem, úgy hogy területem nem csak egyedül Korynaréva, hanem azonkívül még Ruszka, Koryna, Domásnia, Kanizsa és Teregova határaiba esik.

Mielőtt ezen területnek geológiai vázolására áttérnék, kedves kötelességemnek ismerem felemlíteni, hogy az idei munka fáradságát velem két társam osztotta meg. Egyike ezeknek ADDA KÁLMÁN úr magyar királyi segédgeológus, ki az idén folytatólag még hat héten át gyakorolta magát a geológiai kartirozásban, a minek utána a m. kir. Földtani Intézet igazgatóságának megbízásából önálló fölvételre Pervova és Mehádika környékére távozott. Másika SZTANCSEK ZOLTÁN tanárjelölt úr, ki az egész campagne alatt kísérom maradt s a vége felé Domasnia szarmata dombvidékét sikeresen térképezte.

Fogadja ezen a helyen legőszintébb köszönetemet SZEPESSY GUSZTÁV m. kir. erdőmester úr Orsován, valamint POPESZKU AURÉL vagyon-

közösségi főerdész és POPOVICZ STACHIUS erdész urak Teregován azon kiváló szivességökért, a mellyel a szükséghez képest erdőőreiket mellém kísérőkül kirendelték.

*

Területünk alaphegységét a *kristályos palák* képezik, a melyek leghatalmasabban a határmenti havasokban vannak kifejlődve. Tavaly magát a főgerinczet jártam be a Dobri-Virig, valamint a tőle keletre a Cserna-völgyébe leereszkedő oldalát. Az idén ezen főgerincz egész nyugati lejtőjét a Szglivertől egészen a Dobri viron túl, a Kure recseig végeztem be. Ez az oldala még sokkal vadabb, mint a keleti. Árkai és oldalgerinczei rövidebbek, de meredekebbek; mindenütt, kivált az erdő régióján felül tar sziklacsoportok láthatók. A kőzet ugyanaz, mint a hogy azt tavalyi jelentésemben előadtam: biotit-gnájszok, muszkovit-gnájszok, biotit-muszkovit-gnájszok és sűrűn közbetelepült durvaszemű pegmatitok. Amfibolit és amfibolgnájszpadok csak helyenkint és egészben véve alárendelt szerepléssel mutatkoznak. Szóval az idén is biztosan fel voltak ismerhetők mindazon kőzetek, melyek a kristályos palák középső csoportjára jellemzők. A középső csoport ezen tömege nyugatra egészen a Topla-Rauna völgyületnek keleti széléig s innen majdnem egyenesen É-ra a Viru inaltan át a Hideg-völgyben fekvő erdészlaktól K-re eső 1111 méter magas, Dongie nevű kúpra húzódik. Ezen csillámgnájsz-tömegnek relatív magassága átlag 1000 méterre tehető, s rétegei a tömeg nyugati szélén többnyire K-felé (5—6^h) 40—60° alatt dülnek.

Kristályos palákat ezenkívül még a következő pontokon találunk.

Lent a Kornyarévai völgyben már tavaly is jeleztem volt a kristályos palák felső csoportjának fellépését egy kisebb folt alakjában a községtől DDK-re. Ugyanazon típusú zöld-gnájszokat ez idén az Ohaba és a Rauna összeszőgellése által befoglalt hegyorron is megtaláltam, miáltal a tavaly kimutatott folt kissé É-felé kibővült és egyszersmind kitűnt, hogy maga Kornyaréva községe legnagyobbbrészt kristályos pala altalajon áll.

Nagyobb szereplése jutott azonban a kristályos paláknak a Fekete-hegység összetételében. Ezen hegység lényegében főleg a kristályos palák felső csoportjába sorozható zöld-gnájszokból és fillitekéből áll, a melyek azonban a felszínen kisebb-nagyobb kiterjedésű palezoos lerakódásoktól elborítottak. Tavalyi bejárásaim alkalmából e hegység déli részében liaszkvarezitokat és liaszpalákat, a Pietra Iliosova körül pedig verrucano konglomerátokat találtam a kristályos palákból álló alaphegységet elfödve. Tovább északra is ugyanazt találtam, t. i. hogy mindenütt azon helyeken, a hol az erózió folytán az említett fedőrétegek eltávolítottak, magok a kristályos palák képezik a felszínt. Így tart ez egészen a Pojana Prislopig, a honnét

tovább É-ra a kristályos palák egyelőre egészen az itt fellépő karbonkorú lerakódások alá merülnek. Csakis a Hideg mélyen bemetszett szorosában bukkannak ismét elő kis foltban a fillitek, arról téve tanúságot, hogy még idáig is ők képezik az alaphegységet.

Van azonban a Fekete-hegység területén egy pont, a hol az említet-
teknél régibbkorú kristályos palák lépnek föl, s ez ama karbonterülettől nyugatra, a Fekete-hegység nyugati, a domaszarnai szármatakorú dombvidékkel határos szegélyen fellépő csillámgnájszfolttal, a melynek kőzetei a határszéli havasok, tehát a kristályos palák II-dik csoportbeli kőzeteivel azonosak.

A szedimentekre áttérve mint a legidősebbet a *karbonkorú* kőzete-
ket említhetem. Ezen képződmény kőzetei kizárólag csak a Fekete-hegy-
ségben mutatkoznak, még pedig annak É-ibb részében a Pojana Prislop
és a Hideg között egy átlag két kilométer széles zonát képezvén. Ezen
vonulat, mely egészben véve ÉÉK-re huzódik, nem éri azonban végét
a Hideg völgyében s a jövő évi fölvétel lesz majd hivatva az említett folyó
jobb partján való elterjedését kimutatni.

Ezen formáció uralkodó kőzete a fekete agyagpala. Egy vékony palá-
san hasadozó, gyakran ránczott, mészkarbonát nélküli pala ez, a melynek
padjai között csak ritka helyen találunk meszes kötőszerű homokkővet
is. Ezt a kőzetet egymagában igen bajos lett volna sztratifrafiái szempont-
ból osztályozni, ha az említett palaterület ÉK-i részében nem sikerült
volna egy vastag mészkőbetelepülést találnom, jellemző kőületekkel.
Ezt a mészkőtelepet, mely nyugot felé dől, már Stur D. is említi,* még
pedig, dacára annak, hogy általában crinoidáknál és koralloknál egyebet
nem sorol fel, mint karbonkorút.

Tény, hogy a szóban forgó mész egy valóságos crinoida-mészkő,
mely a romboöderesen hasadó crinoidanyél-tagocskáktól annyira tele van,
hogy majdnem kristályos mészkőnek tartható. A szürke bitumencs kőzet-
ben azonban kerek átmetszetű vastagabb crinoidanyél-darabok, meg azon-
kívül több fajhoz tartozó korallok fordulnak elő. Mint szervesen zárványok
említendő végre a gnájsz törmelékéből származó homok, melynek szemei
az oldódva elmálló mészkő felületén feltűnő módon kiállanak.

Társaimmal együtt annyiban voltunk szerencsésebbek Stur-nál, hogy
e mészkőben a Járba mole táján egy igen jellemző brachiopodát több pél-
dányban sikerült találnunk. Egy elég jó megtartású *Spirifer mosquensis*,
FISCHER ez, mely leginkább az orosz karbon-mészből ismeretes. Példá-
nyaink azon alakokhoz hasonlítanak leginkább, melyek zárpárányuk men-
tén valamivel szélesebbek mint közepen (l. TRAUTSCHOLD G. Die Kalkstein-

* D. STUR: Die Umgebung von Cornia, Corniaréva, Teregova und Sztatina.
(Verh. d. kk. geologischen R. Anstalt, 1869. p. 272.)

brüche von Mjatschkova, Moskau 1876. Tafel IX. az alsó sorban lerajzolt ábrákat.) Legnagyobb példányunk valóban óriás, a mennyiben közel 10 centiméter széles. Azonkívül előfordult még egy *Chonetes* sp. is.

A marin alsó karbonnak ily módon való biztos kimutatása talán annyiban érdekes, a mennyiben eddig a krassószörénymegyei hegységből, nevezetesen nyugati részeiből kizárólag csakis a felső, vagyis a productív karbont ismertük. * (Szekul, Eibenthal stb.)

Böckh János igazgató úrnak egy szíves szóbeli közlése folytán Berzászka táján szintén fordulnak elő culmkorúaknak tartható, a mieinkhez hasonló agyagpalák, de mészkőbetelepülések és általában kövületek nélkül.

Még érdekesebbé válik e karbonterületünk az által, hogy kisebb-nagyobb *porfir*-dykeektől sűrűn van áttörve. E kőzetek hol durvaszemű porfiros, hol apróbb szemű szövetet mutatnak, s lényeges, makroszkoposan is felismerhető elegyrészei orthoklasz-kristályok és amfibolok. Mikroszkop alatt azonban megtaláljuk még alárendelten a plagioklaszt, kis mennyiségben a kvarcot és mint járulékos elegyrészt még az apatitot is.

Ezen terület térképezését illetőleg csak azt jegyzem meg, hogy Srur D. felfogásától némileg eltérőleg pusztán az agyagpalát és a karbon-mészkövet vettem karbonkorúnak, míg a zöld-palákat, zöld-gnájsszokat és helyenkint amfibol-gnájsszokat nem a karbonhoz, hanem a kristályos palák felső csoportjához csatoltam. Ezen eltérés legjobban akkor tűnik fel, ha a saját felvételemet a bécsi Földtani Intézettől kézzel kifestett gf. Coronini Cronberg-féle átnézetes térképpel (1 : 288,000-hez 1853.) összehasonlítjuk.

Megjegyzendő különben, hogy az említett felső csoportbeli kristályos palák közvetlen fekvését képezik a mi culmpaláinknak.

A következő paleozoos képződmény, a mellyel már az előző években is sűrűn találkoztunk, a diaszkorú *verrucano*. Leginkább vörhenyes porfiranyagból álló durva konglomerátok ezek, a melyek megkeményedett vörös agyagpalaszerű kötőszerral tartatnak össze. Hogy a Fekete-hegység területén a Pietra Iliosova ezen kőzetekből áll, már mult évi jelentésemben kiemeltem. Innen vonulatuk kissé ÉK-re huzódik a hegygerincz keleti oldalába, mindenütt meredek sziklacsoportokat és szaggatott oldalgerinczeket alkotva. A hol az erózió mélyebbre hatott, mint pl. a Necsudini árkokban, ott mindig a kristályos palákból álló alaphegységet pillanthatjuk meg. Kornyarévától vagy 2.5 kmtre ÉNy-ra végződik e vonulat.

Azon keskeny kis foltot kivéve, mely Kornyaréva községének a Rauna völgyébe benyúló utcájával szemben a Rauna bal partján fordul elő,

* D. SRUR : Beiträge zur Kenntniss der Dyas und Steinkohlenformation im Banat. (Jahrbuch d. kk. geol. R. Anstalt, XX. p. 185.)

másutt sem a Rauna-Topla hossz völgyben, sem pedig az Ohabában nem található.

Szétzaggatott foltjait megint csak a Fekete-hegység nyugati oldalán Domasnia határában és végre a Hideg-szoros alsó, Ruszka községhez közel eső részében fedezhetjük fel.

Azon fehér, konglomerátos kvarcitos kötőszerű kvarcz-homokkövek, melyeket már az előző években is sztratigrafiai helyzetöknél fogva Böckh János igazgató úr *rétiai-liászi pregedai homokköveihez* hasonlítottunk, az idén is jelentékeny szerepet játszanak területünk geológiai alkotásában, főleg a Fekete-hegységében. Így pl. a Pietra Iliosovától É-ra, a Kotu Romanu felé ezek a réti-ai-liász-korú kvarczkonglomerátok foglalják el a hegyvonulat magaslatát; valamivel tovább É-ra a Vertopu cu pietrile kup környéke szintén belőlük áll. Innen túl azután lezorulva a vízvázalató magaslatról, annak keleti oldalában a Pojana Cocovi kiterjedt laposát alkotják. Kis megszakítás után kissé ÉK-re egy újabb nagy kvarczifolt veszi kezdetét, mely a Klanczu preluki sziklacsoporton át a Hideg szoros felső végéig húzódik; ezen utóbb említett tájon fillitek fölött települven. Ez a folt jelöli egyszersmind a Fekete-hegység K-i szélét, s ha innen most átmegyünk a nyugatira, akkor a Ruszkatól DK-re térképezett verrucano folt dél-nyugati oldalán, illetve fedőjében szintén megtaláljuk e kőzetet.

Kornyaréva községe közelében pusztán csak a Rauna kulcsában, valamint a községtől DK-re fordulnak elő e kvarczit-homokkövek az ottani verrucano konglomerátok fölött. A Topla-Rauna völgyületben ellenben a legmélyebb napfényre bukkanó lerakódásokat e kvarczitos homokkövek képviselik. Már az eddigi bejárásaim alapján tudjuk, hogy az Arsana liász-kvarczit foltjai É-felé összeszűkülve a Szulicza gerincben találják folytatását. E vonulatról a további folytatásában azt tapasztaljuk, hogy nemsokára a gerinczről lezorul, a hegygerincz keleti oldalába lehúzódik s hogy nemsokára a hegy tövében végződik is. Nyoma azonban azért nem vészett el egészen, a mennyiben a Topla-Rauna medence közepe táján ismételve a liász-homokkövek és agyagpalák alól ki-kibukkan. Nagyobb összefüggő foltban azután megint csak a Frasencsa-árok torkolatával szemben találjuk, a honnét szakadatlanul az Osztreszre föl húzódik. Megjelenése ezen utóbb említett helyeken tektonikai zavarodások folytán válik megmagyarázhatóvá, a mennyiben hosszában malmkorú mészkövekkel érintkezik.

Áttérve most már a Fekete-hegység és a határszéli havasok közötti széles depresszióra, általában azt mondhatjuk, hogy az főképen a *liász* és a *jurá* lerakódásai által töltetik ki. Orográfiai szempontból ezen depresszió nem annyira egységes, mint a geologiaiból, a mennyiben két folyó vájta ki e területen hossz völgyeit, a melyeknek egyike az Ohaba és déli

folytatása a Belareka, másika Rauna és a déli meghosszabbításába eső Topla. E két völgyület alantabb fekvésű laposabb, vagy kissé dombos helyei vagy kavicsos agyag, vagy helyi törmelékkel vannak borítva, míg a mélyebben bemetszett árkokban, vagy a völgyből kiemelkedő meredekebb hegyoldalokon mindenütt már a teknő igazi rétegei láthatók.

A nélkül, hogy ezeknek igen bonyolódott sztratigrafiai és települési viszonyait ezen alkalommal közelebbről érinteni akarnám, csak annyit említek meg, hogy a szóban forgó lerakódások három csoportba foglalva voltak kartirozhatók. A legmélyebb csoportot puhább meszes, többnyire azonban kilugzott kvarc-homokkövek, homokköpala és sötétes homokos agyagpalák képezik, többnyire igen rossz megtartású kővületekkel, illetve azok kőbeleivel vagy lenyomataival, a melyek között feltűnő gyakran spriferinák, crinoidák, pectinesek s egyéb acephalák találhatók. E rétegek úgy petrografiai kifejlődésök, mint pedig gyakori brachiopodái és acephalái alapján a *gresteni rétegekkel* hasonlíthatók össze. Ezen rétegek ilyenén való kifejlődését leginkább a Kornyarévától É-ra emelkedő hegyvonulat területén találjuk, mely legnagyobb szélességét a Kozia déli oldalán éri el. A felső Topla-völgyben ellenben inkább a fekete agyagpalák uralkodnak, s úgy látszik itt faunistikusan is más fácies jut ezen a tájon kifejezésre. Erre mutat legalább az imitt-amott talált belemniteken kívül egy *Harpoceras* sp.-nek sajnos csak töredékekben való előfordulása a Szoina-patak jobb oldalán lévő kis gerinczen. A felső Topla ezen liászkorú agyagpala területe még érdekesebbé válik továbbá számos *diabáz* áttörés által. Egyes kisebb-nagyobb telérke található itt, keményebb kőzeténél fogva a környező agyagpalából apróbb sziklás kupok alakjában kiemelkedve.

Egyelőre csak egy-két előfordulás kőzetét vizsgálhattam meg vékony csiszolatban mikroszkop alatt, a mikor is kitűnt, hogy e kőzetek szemcsés elegyei plagioklásznak és augitnak, a melyekhez még nagy mennyiségben titanvas is csatlakozik. Barna csillám és chlorit, valamint helyenkint kevés mészkarbonát mint másodlagos átalakulási és mállási termények fordulnak elő. Pirit-szemek is majdnem mindegyik előfordulásban konstatalhatók már makroszkoposan is.

Nagyobb szereplése, mint a felső Toplában, a felső Raunában jutott a diabázainknak. Az a magas kopár, s csak az alantabb oldalain erdővel borított hegy, mely a felső Rauna, vagyis a Kamena máre völgyet É-felé elzárja, s a melyet Kozia név alatt ismernek, főképen diabáz és diabáz-tufából áll. A hegy déli oldalán azt az érdekes tüneményt is észlelhetjük, hogy a diabáz-telepek a liasz agyagpalái között feküsznek.

A Kozianak legdélibb nyulványa, a Kamena máre egészében egy diabáz-tömzsnek felel meg. A hegynek magasabb régiói, valamint É-i gerincei és lejtői ellenben, a melyek már a ruszakai Hideg-völgy felé eresz-

kednek le, leginkább a diabáz rétegzett tufáiból állanak. Tömör diabáz ott csak kivételesen és kisebb telérekben található.

Nevezetes, hogy a diabáztufák kivált fölfelé gyakran meszesek, és végül mészkő-zárványos homokkövekbe és konglomerátoktól boríttatnak.

E mészkő-zárványok olykor nagyobb dimenziókat, sőt a Kozia csúsz déli oldalán egy valóságos mészkőtelep méreteit is érik el. Olyan petrografiai sajátságú kőzet ez, a minővel eddigelé Krassó-Szörénymegye K-i szélén még nem találkoztunk. Még inkább figyelemre méltó e konglomerát azon körülménynél fogva, hogy mészkő-zárványai kővületeket tartalmaznak. Ezeket a konglomerátokat, a melyek már STUR DÉNES előtt sem voltak ismeretlenek,* mindenesetre a liásznál magasabb geológiai kor illeti meg. Sőt STUR a többnyire igen rossz megtartású foszlányok közül az *Avicula inaequivalvis*, Sow. határozhatta meg, a mely eredetileg a calloviéból ismeretes.

Ugyanezek a konglomerátok előfordulnak a Topla-völgy DK-i sarkából kiemelkedő hegyoldalakon is, nevezetesen a Krakú Popin, a hol azonban közvetlenül a kristályos palák fölé vannak telepedve.

Már tavalyi jelentésemben volt alkalmam a *doggernek* fellépéséről beszámolhatni. Igen meszes, kvarczhomokos márgák voltak azok, a melyekben két egymással rokon alakot, a *Stephanoceras Humphriesianum*, Sow. és a *St. Blagdeni*, Sow.-t találtam. Ez évben újból felkerestem ezen érdekes, a Szuliczától DK-re eső lelőhelyet, a hol azonban a két felsorolt ammoniten kívül más újabb alakokat nem találtam.

Inkább petrografiai, mint paleontológiai momentumokra támaszkodva kiválaszthatam ezen közép-doggerkorú lerakódásokat még a Szulicza hegygerince K-i lejtőjén, tehát egyszersmind a Topla-völgy nyugati oldalán, továbbá egy vékony csík alakjában a liász-kvarczitok és malm-mészkövek közt a Raunában, az Ostrisu DK-i oldalán és végre a felső Ohaba-völgyben Bozia és Ohaba házcsoportoktól ÉNy-ra; ez utóbbi helyen is a liász-agyapalák fedőjében.

Mint utolsó a mezozoos kőzetek sorában a fehér-szürkés vagy olykor vöröses *malmmészkő* jelentkezik. A hol tipusosan fellép, ott hű kísérője, a szarúkö sem hiányzik. Az ez idei területemen a malmmészkő szereplése csak igen alárendelt. Mindössze a Topla nyugati oldalán találjuk e mészkő keskeny dél-északi vonulatát a dogger palák fölött — valamint a Rauna nyugati völgyoldalán hasonló körülmények között.

Az Ohaba-völgyben pedig az Ohaba és Bozia házcsoportok fölött a dogger-palákon egyes kisebb foltokban látjuk e mészkövet fellépni.

A Hideg-völgybe átszolgáló Furca-Obicza nevű hágón túl efféle

* L. c. p. 272.

mészköveket már nem találunk egészen magáig a Hidegig, a melynek jobb partján azután újból és pedig hatalmas sziklákban jelentkeznek. Kövületeket ez idén nem sikerült bennök találnom.

Ezzel befejeztük hegységünk régibb lerakódásainak sorozatát s még csak azzal körülményt kívánom megemlíteni, hogy területünk főbb völgyei, úgymint a Rauna és Topla, továbbá az Ohaba a lágyabb liászagyapalákba vájták be medrüket.

A felső Hideg-völgyben található ama kiszélesedés, a melyet Pojana Ruszkinak neveznek, szintén ugyanezen kőzetnek köszöni létrejöttét. A lemosott hátú dombok, mely ezeknek az erodált völgyeknek a térszínét képezik, nem mindenütt engedik egyformán a liáspalákat mint alapkövet felismerni. Gyakran olyan vastag törmelékes agyag vagy kavicsos agyagtakaróval vannak az említett völgyek oldalai behuzódva, hogy ez utóbbit a térképezésnél elhanyagolni nem lehetett.

A pojana-ruszki dombjai kevésbé vannak ilyen törmelékes agyagtakaróval elborítva, úgy hogy ezen a helyen kijelölése nem is vált szükségessé.

Közvetlenül a folyók mentén néha kavics-terrasszok mutatkoznak, még pedig kiválóan szépen a Hidegnek pojana-ruszkiminti szakaszában. Ez a völgytágulat mindenestre kedvező hely volt a kavics lerakódására, míg ellenben a szűkebb és erősebben bevágódott Rauna és Ohaba völgyekben a kavics lerakódása ily szabályossággal nem található.

A szorosokban pedig e mozgó anyag egyáltalában nem maradhatott meg.

A hegységben más alluviális lerakódások a mostkori folyókavicsnál nem mutatkoznak.

A mi végül a Fekete-hegységtől nyugatra eső neogén dombvidéket illeti, mely az orsova-temesvári vasuti vonalig az én területemhez tartozik, s mely a teregova-mehádiai öbölnek részét képezi, úgy erről kevés újat mondhatunk. Itt is, úgy mint tavaly Kornya körül *szarmata-rétegek* a legmélyebbek, a melyek napfényre bukkannak. A feltárások száma igen csekélynek mondható, a mennyiben egyáltalában csak a mélyebb árkokban mutathatók ki biztosan. Általában áll az idei területünkről is, hogy a kékes homokos tályag képezi e lerakódások mélyebb rétegeit, míg a felsőbbjei csillámos homok, kavicsos homok, durva kavics és olykor összeálló konglomerátok által képeztetnek. Kövületekben rendszerint az alsó rétegek gazdagabbak, míg a homokban csak ritkán fordulnak elő. A gazdagabb lelőhelyek közé tartoznak a domasniai és kornyai árkok, míg a vasútmenti feltárások szegényebbek. Általában a következő kövületeket sikerült nekem Kornya, SZTANCSEK úrnak pedig Domasnia körül összegyűjtenünk:

Buccinum duplicatum, Sow.
Murex sublavatus, BAST.
Cerithium pictum, BAST.
Cerithium rubiginosum, EICHW.
Cerithium disjunctum, Sow.
Ervilia podolica, EICHW.
Maetra podolica, EICHW.
Tapes gregaria, PARTSCH.
Cardium plicatum, EICHW.
Cardium obsoletum, EICHW.
Modiola marginata, EICHW.

Ruszka és Teregova felé e mélyebb rétegek egyáltalán nem bukkannak ki a napfényre, de hogy pl. a domasnia-teregovai hágó, a Gyalu Domasnia alatt is megvannak, legjobban bizonyítja a Porta Orientalis mellett furt vasúti-tunnel, mely szarmata-rétegeken hatolt keresztül, sőt még ma is meggyőződhetünk ezen rétegeknek jelenvoltáról a tunnel É-i bejárójánál, a hol SZTANCSEK kis helyen a vízlevezető árokban a szarmata kövületes kék tályagot kimutatta.

Ezen Kornya és Domasnia körül elég széles szarmata dombvidék a felszínen részint törmelékes, részint kavicsos vagy homokos agyagtól borított, mely oly vastag takaró alakjában jelentkezik, hogy kijelölése a térképen okvetlenül szükségesnek mutatkozott.

Terrasszos kavics ezen a területen csak a ruszkai völgy bejáratánál mutatkozik, a honnan azután e lépcsők mint szabályos vonalak tovább É-ra is elkisérik a Temes völgyét.

*

A mi ezek után a területünkön netán *értékesíthető kőzeteket* illeti, úgy sajnálattal azt kell konstatálnunk, hogy olyan, daczára a kövekben való rendkívüli bőségnek, alig nevezhető. Az erős gyüredezettségnél fogva kőzeteink többnyire össze vannak hasadozva és így kifaragásra alig alkalmazhatók. A régibbek közül az *crinoidás karbonmész* érdemelne némi figyelmet, ha csak a benne sűrűn előforduló kvarczzsemek a netáni megcsiszolatásnál hátrányára nem szolgálnának.

A különben mészkarbonát-mentes *karbon-pala* pedig olyan ránczosodott és töredezett, hogy sehol nagyobb lapokban fejteni nem lehet, így tehát fedőpala gyanánt alig fog valamikor számba jöhetni.

Az ohabai völgybe nyúló Izvoru reu árokban a *liász-homokkövek* szép nagy táblákban fordulnak elő. Már alul az árokban találni sima lapú 25—70 centiméteres s olykor 1·5 méter hosszú, aprószemű szürkés-kékes

homokkőlapokat 40—50° alatt dülve. Az egyes síklapú padok közt vékony agyagpala közök fordulnak elő, mi az egyes lapok könnyű lefejtését biztosítaná. Rendes kőbányaüzem mellett mindenesetre még szebb anyag volna várható. Erre azonban ezen vidék lakóinak igénytelen volta miatt aligha van kilátás, messze vidékre pedig a fuvarozás nagyon megrágítaná az anyagot. Eddig csakis a Teregovára vezető megyei uton lévő hidacskák és áttereszek építésénél vették igénybe e szép lapokat.

A *mészégetés* is nagyon lanyhány folyik a beutazott vidéken, s a mi kevés szükséglet Kornyaréván mutatkozik, azt a lakosok többnyire magok állítják elő a Kamena máre völgyben az ottani malmmész-kőből.

Végre az *utak fentartására* külön kőbányák nincsenek, a menyinyiben mindenütt a közelben a hegyoldalokban a kőfolyások vagy az árkok vegyes törmeléke kavicsul kínálkozik. Néhol a patakok kavicsát használják s csak a teregoval-domasniai állami uton alkalmaznak fehér kristályos mészkövet is, melyet az örményesi szorosból szállítanak ide.